

Latina pro historiky umění 11. lekce

1./ 1 - 3. deklinace - opakování

2./ Sloveso esse - být

Domácí příprava

Cvičení 10

Olomouc, Žerotínský palác, nápisová deska Fridricha ze Žerotína, před 1598.

DOMINO DEO NOSTRO IESV CHRISTO, VNICO REGNI SANCTO/RVM HAEREDI: PERENNI VITAE FONTI: TRIVMPHANTI MORTIS VICTORI / AETERNO BEATARVM ANIMARVM HOSPITI, SACR.(O) / SVMMA IN HIS TERRIS TVM SAPIENTIA, TVM FELICITAS EST / POSSE QVIESCERE AC SVA POTIVS AGERE ET PROPRIA, QVAM ALIENA / DEINDE VTRAQ(VE) FORTVNA ET SIVE SIT AGENDVM, SIVE PATIENDVM / IN DEVM POTIVS, QVAM IN HOMINES RESPICERE ET AB EO SOLO PENDERE / MORTEM DENIQ(VE) SVAM PERPETVO SIC MEDITARI, VT PECCATVM POTIVS / FVGIATVR, QVAM ILLA NIMIS METVATVR MVNDVM PRAETEREA, QVAEQVAE / SVNT ILLIVS, DESPICERE SIMVL ET ODISSE DE VITA PERPE[T]VA MAGIS QVAM DE / HAC FRAGILI ET CADVCA SOLICITVM ESSE ANIMAEQ(VE) CVRAM GERERE MAIOREM / QVAM CORPORIS ET ITA SESE COMPARARE, VT ANIMA PRIVS LAETA LIBENSQ(VE) / HINC IN COELOS EVOLARE CVPIAT QVAM E TABERNACVLO SVO EVOCETVR / PSAL(MVS) XC.[nonagesimus] DOMINE DOCE NOS SCIRE NVMERVM DIERVM NOSTRORVM VT AMBVLEMVS CORDE SAPIENTE.

- 1/ V textu vyhledejte biblický citát a ověřte správnost citace ve Vulgátě nebo na <https://www.biblegateway.com/versions/Biblia-Sacra-Vulgata-VULGATE/#booklist> poté najděte příslušnou pasáž v českém ekumenickém překladu Bible. Podívejte se i do Bible kralické <https://www.etf.cuni.cz/~rovnanim/bible/k/Mt1.php>
- 2/ Z tučně proložené věty vypište všechna substantiva a přiřaďte je k příslušným deklinacím a vzorům.
- 3/ Vyskloňujte slovní spojení Rex sanctus– *svatý král* (rex skloňujte podle vzoru sacerdos, sanctus podle vzoru bonus)

Domácí příprava - řešení

Cvičení 10

Olomouc, Žerotínský palác, nápisová deska Fridricha ze Žerotína, před 1598.

**DOMINO DEO NOSTRO IESV CHRISTO, VNICO REGNI
SANCTO/RVM HAEREDI: PERENNI VITAE FONTI:
TRIVMPHANTI MORTIS VICTORI / AETERNO
BEATARVM ANIMARVM HOSPITI, SACR.(O) / SVMMA
IN HIS TERRIS TVM SAPIENTIA, TVM FELICITAS EST /
POSSE QVIESCERE AC SVA POTIVS AGERE ET PROPRIA,
QVAM ALIENA / DEINDE VTRAQ(VE) FORTVNA ET SIVE
SIT AGENDVM, SIVE PATIENDVM / IN DEVM POTIVS,
QVAM IN HOMINES RESPICERE ET AB EO SOLO
PENDERE / MORTEM DENIQ(VE) SVAM PERPETVO SIC
MEDITARI, VT PECCATVM POTIVS / FVGIATVR, QVAM
ILLA NIMIS METVATVR MVNDVM PRAETTEREA,
QVAEQVAE / SVNT ILLIVS, DESPICERE SIMVL ET ODISSE
DE VITA PERPE[T]VA MAGIS QVAM DE / HAC FRAGILI ET
CADVCA SOLICITVM ESSE ANIMAEQ(VE) CVRAM
GERERE MAIOREM / QVAM CORPORIS ET ITA SESE
COMPARARE, VT ANIMA PRIVS LAETA LIBENSQ(VE) /
HINC IN COELOS EVOLARE CVPIAT QVAM E
TABERNACVLO SVO EVOCETVR / PSAL(MVS)
XC.[nonagesimus] DOMINE DOCE NOS SCIRE NVMERVM
DIERVM NOSTRORVM VT AMBVLEMVS CORDE
SAPIENTE.**

1/ V textu vyhledejte biblický citát a ověřte správnost citace ve Vulgátě nebo na <https://www.biblegateway.com/versions/Biblia-Sacra-Vulgata-VULGATE/#booklist> poté najděte příslušnou pasáž v českém ekumenickém překladu Bible. Podívejte se i do Bible kralické

<https://www.etf.cuni.cz/~rovnanim/bible/k/Mt1.php>

- PSAL(MVS) XC. DOMINE DOCE NOS SCIRE NVMERVM DIERVM NOSTRORVM VT AMBVLEMVS CORDE SAPIENTE.
- Biblia Sacra iuxta Vulgatam versionem 2007, s. 885. Ps. 89, 12: „*ut numerentur dies nostri sic ostende et veniemus corde sapienti*“.
- Bible, český ekumenický překlad 1996, s. 532, Ž 90, 12: „*Nauč nás počítat naše dny, at' získáme moudrost srdce.*“
- Bible kralická Ž 90,12: „*Naučiž nás počítati dnů našich, abychom uvodili moudrost v srdce.*“ (obdobně překlad Bible Lutherův i Coverdaleův –jedná se tedy o konfesně vědomě distinktivní text)

Domácí příprava - řešení

2/ Z tučně proložené věty vypište všechna substantiva a přiřaďte je k příslušným deklinacím a vzorům.

DOMINO DEO NOSTRO IESV CHRISTO, VNICO REGNI SANCTO/RVM HAEREDI: PERENNI VITAE FONTI: TRIVMPHANTI MORTIS VICTORI / AETERNO BEATARVM ANIMARVM HOSPITI, SACR.(O)

domino –	dominus, ī, m. <i>pán</i>	2. deklinace, vzor architectus
deo -	deus, ī, m. <i>Bůh</i>	2. deklinace, vzor architectus
Christo -	Christus ī, m. <i>Kristus</i>	2. deklinace, vzor architectus
Iesu -	Iēsūs, ū, m. <i>Ježíš</i>	vzhledem k semitskému původu nepravidelné skloňování
regni -	regnum ī, n. <i>království</i>	2. deklinace, vzor sacellum
haeredi -	hērēs, ēdis, m. i f. <i>dědic / čka</i>	3. deklinace, vzor sacerdōs
vitae -	vita, ae, f. <i>život</i>	1. deklinace, vzor stātua
fonti -	fons, fontis, m. <i>pramen</i>	3. deklinace, vzor cīvis
mortis -	mors, mortis, f. <i>smrt</i>	3. deklinace, vzor cīvis
victori -	victor, ōris, m. <i>vítěz</i>	3. deklinace, vzor sacerdōs
animarum -	anima, ae, f. <i>duše</i>	1. deklinace, vzor stātua
hospiti -	hospes, itis, m. <i>host</i>	3. deklinace, vzor sacerdōs

3/ Vyskloňujte slovní spojení Rex sanctus– svatý král (rex skloňujte podle vzoru sacerdos, sanctus podle vzoru bonus)

sg. nom. rēx sanctus, gen. rēgis sanctī, dat. rēgī sanctō, ak. rēgem sanctum, vok. rēx sancte!, abl. rēgē sanctō

pl. nom. rēgēs sanctī, gen. rēgum sanctōrum, dat. rēgibus sanctīs, ak. rēgēs sanctōs, vok. rēges sanctī!, abl. rēgibus sanctīs

1. – 3. deklinace - opakování

1/ Vytvořte pády k substantivům

I. genitrīx, īcis, f. *rodička*

- a.) dat. sg. genitrīcī
- b.) abl. pl. genitrīcibus
- c.) vok. pl. genitrīcēs

II. arx, cis, f. *hrad*

- a.) gen. pl. arcium
- b.) ak. sg. arcem
- c.) abl. sg. arcē

III. pēgma, atis, n. *lešení*

- a.) nom. pl. pēgmata
- b.) gen. sg. pēgmatis
- c.) ak. sg. pēgma

IV. exeplar, āris, n. *příklad*

- a.) nom. pl. exeplāria
- b.) abl. sg. exeplārī
- c.) gen. pl. exeplārium

1. – 3. deklinace - opakování

2/ Určete všechny možné pády a přiřaďte substantiva k deklinaci a vzoru

a.) episcopum	ak. sg.	2. deklinace	vzor architectus
b.) cīvitātum	gen. pl.	3. deklinace	vzor sacerdōs
c.) foedera	nom., ak., vok. pl.	3. deklinace	vzor opus
d.) hospitālī	dat., abl. sg.	3. deklinace	vzor altāre

3/ Věty v singuláru převedte do plurálu a opačně a přeložte. Nová slovní zásoba servō, āre, āvī, ātum zachovávat, dodržovat

a.) Foedera clāra ā magistrīs doctīs piē servāntur.

Foedus clārum ā magistrō doctō piē servātur.

Slavná smlouva je zbožně dodržována učeným učitelem.

b.) Ecclēsia alta ā sacerdotē reverendō fundabātur.

Ecclēsiae altae ā sacerdotibus reverendīs fundabāntur.

Vysoké kostely byly zakládány důstojnými knězi.

Záporka nōn

Záporka nōn se v latině přidává ke slovesu a mění jeho význam na záporný.

es – *jsi* x **nōn** es – *nejsi*

labōrās – *pracuješ* x **nōn** labōrās – *nepracuješ*

Sloveso sum, esse – být

Indikativ prézentu, imperfekta, perfekta

Sloveso sum, esse znamená *být* a je nepravidelné jako v češtině. Koncovky jsou pravidelné, nepravidelný je kmen.

		<u>indikativ prézentu</u>		<u>indikativ imperfekta</u>		<u>indikativ perfekta</u>
sg.	1. os.	su- m <i>jsem</i>		era- m <i>byl jsem</i>		fu- ī <i>byl jsem</i>
	2. os.	e- s <i>jsi</i>		erā- s <i>byl jsi</i>		fu- istī <i>byl jsi</i>
	3. os.	es- t <i>je</i>		era- t <i>byl</i>		fu- it <i>byl</i>
pl.	1. os.	su- mus <i>jsme</i>		erā- mus <i>byli jsme</i>		fu- imus <i>byli jsme</i>
	2. os.	es- tis <i>jste</i>		erā- tis <i>byli jste</i>		fu- istis <i>byli jste</i>
	3. os.	su- nt <i>jsou</i>		era- nt <i>byli jste</i>		fu- ērunt <i>byli</i>
<u>infinitiv</u>		esse <i>být</i>				
<u>imperativ</u>	2. os. sg.		Es! <i>Bud'!</i>			
	2. os. pl.		Este! <i>Bud'te!</i>			

Sloveso esse , pasivum, záporka nōn –cvičení

Větu přeložte a převedte do plurálu.

1/ Ecclēsia magna et opulenta nōn erat.

Kostel nebyl velký a bohatý.

Ecclēsiae magnae et opulentaē nōn erant.

2/ Monastērium splendidum est et ā dominō reverendō laudātur.

Klášter je skvělý a důstojným pánem je chválen. / Klášter je skvělý a důstojný pán ho chválí.

Monastēria splendida sunt et ā dominīs reverendīs laudantur.

3/ Puer sanctus nōn es!

Nebud' svatý chlapec! / Nebud' svatoušek!

Puerī sanctī nōn este!

4/ *Jsem slavná a krásná žena.*

Fēmina clāra et pulchra sum.

Fēminae clārae et pulchrae sumus.

5/ *Nejlepší kostelník nebyl učený.*

Sacristānus optimus nōn erat doctus.

Sacristānī optimī nōn erant doctī.